

Všetička, František

Mytoložka

Opera Slavica. 2023, vol. 33, iss. 1, pp. 49-51

ISSN ISSN 1211-7676 (print); ISSN ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2023-1-6>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78273>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20230704

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Mytoložka

František Všetíčka

(Olomouc, Česko)

Básnířka Agnieszka Tomczyszyn-Harasymowicz (ročník 1971) je vpletena do mýtu, je jím zahlcena. Dívá se na svět očima mytologické minulosti. Její mytologie je typicky ženská, což jednoznačně naznačuje titul její druhotiny, jmenuje se *Ženy (Kobiety)*. Sbíрка zahrnuje šest oddílů, z nichž pátý se uzavírá básní *Každá z nich (Každa z nich)*. Pro Tomczyszyn-Harasymowicz je to báseň klíčová, neboť v ní figurují mytické ženy jedna za druhou; co strofa, to mytická postava; šest strof a pět mytických bytostí, protože poslední odstavec patří už samotné básnířce. Penelopa, Izolda, Lady Macbeth, Heloisa a Julie. Všechny tyto hrdinky, jakož i další, procházejí autorčinou tvorbou od počátku. Už v jejím debutu *Kdyby tak láska (Gdyby tak miłość)* se objevuje Izolda v básni *A umřela Izolda (I umarła Izolda)*. V první strofě zmiňuje básnířka Izoldu a hned v druhé Julii:

*A umřela Izolda
v chladných rukách milence
dříve než její stín na stěně
byl vnímám zchudlou ženskostí
a umřela bledá Julie
byť ještě nestačila
„vplést anekdoty o jsoucnosti“
„mezi lásku a smrt“*

...
*I umarła Izolda
obok chłodnych rąk kochanka
zanim jej cień na ścianie
tchnął kobiecością wychudłą
i umarła Julia blada
choć nie zdążyła jeszcze
„wpleść anegdoty o istnieniu”
„pomiędzy miłość i śmierć”*

Báseň je dedikována Halině Poświatowské, jejíž předčasná smrt učinila z této básničky novodobý mýtus.

Z pětice mytických žen má v poezii Agnieszky Tomczyszyn-Harasymowicz trvalé místo Julie. Ve sbírce *Żeny* má báseň *Když Julie, tak pouze ve Veroně* (*Jak Julia to tylko w Weronie*), která je vůči dávnému mýtu dosti sarkastická. V třetí sbírce Tomczyszyn-Harasymowicz téma Julie pokračuje, navíc je opět spojeno s Izoldou a vzhledem k názvu svazku je zjevné, že obě bytosti jsou v ní zproblematizovány. Sbírká se v originále jmenuje *Gównazjum.pl*, což by se dalo do češtiny přeložit asi jako *Hovnáziium* (běžný výraz gympl by byl v této souvislosti slabý). Polské označení pochází ze studentského slangu, které se vztahuje na gymnázium a jeho žactvo v Gluchołazích. Městečko leží kousek od moravskoslezských hranic a autorka na této škole učí polštinu. Vulgarismus v titulu je třeba brát s jistou rezervou, neboť vedle básniřčiných veršů zahrnuje sbírka také fotografie žáků, vystupujících v různých divadelních představeních, mimo jiné, a především rovněž v Romeovi a Julii. Báseň, v níž je Julie spjata s Izoldou, se jmenuje *Ochránit Julii* (*Ocalić Julię*). Začíná těmito verši:

*Nevyháněj naivní Julii
ze slavnostního balkónu,
kup jí lacinou historku
v kiosku s běžnými banalitami,
zapal klamné kadidlo,
uspi smysly kýčovitou písničkou,
přines kvítek...*

...

*Nie przeganiaj naiwnej Julii
sprzed odświętnego balkonu,
kup jej tanią historijkę
w kiosku z używanymi banałami,
zapal zwodnicze kadzidło,
uśpij zmysły kiczowatą piosenką,
przynieś kwiatek...*

Poslední verš zní:

třeba přece ještě ochránit Izoldu

...

trzeba przecież jeszcze ocalić Izoldę.

Dávné hrdinky jsou strženy z piedestalu, jsou vrženy do všedního života. Obdobně je tomu v básni o Penelopě (*Penelopeja*). Na konci sbírky uveřejňuje autorka dva

listy-básně, které *Laura píše Petrarkovi (Laura do Petrarki)*. Petrarkova Laura je rovněž mytická, není však zevšedněna takovou měrou jako Julie ve zmíněné básni. V prvním odstavci prvního listu Laura básníkovi praví:

*Nevylepšuj sonet o mně,
jsem jaká jsem,
tichech dochází k ukrácení večera,
běží štihlí jezdečtí koně,
jejichž hřích se považuje za sílu,
sbližme se vzájemně,
buďme spolu chvíli
než úsvit přivítá šabat.*

...

*Nie naprawiaj sonetu dla mnie,
jestem jaka jestem,
spod ciszy dochodzi ujadanie wieczoru,
biegną smagłe wierzchowce,
którym grzech poczyta się za siłę,
spożytkujmy się wzajemnie,
bądźmy w sobie chwilę
nim świt przywita szabat.*

Agnieszka Tomczyszyn-Harasymowicz se chová ke svým hrdinkám dvojznačně – jednou je uctí, jindy problematizuje, staví je do nepříznivého světla. Je rozkmitána do obou stran – podobně jako starořímský Janus, který rovněž patří do mytologie.

About the author

František Všeťička

independent researcher, Olomouc, Czechia
fvseticka@seznam.cz

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

